



Філософія

УДК 1:316.774

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.17632396>

Постправа як філософський феномен сучасного інформаційного простору

Мошковський Максим Валерійович,

аспірант, кафедра філософії та політології,
Житомирський державний університет імені Івана Франка,
м. Житомир, Україна, <https://orcid.org/0009-0001-2270-95187>

Сулятицька Тетяна Василівна,

кандидат філософських наук, доцент, кафедра політології та філософії,
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка,
м. Кам'янець-Подільський, Україна,
<https://orcid.org/0000-0002-2100-5412>

Харламов Михайло Іванович,

доктор історичних наук, професор, професор кафедри соціальних і
гуманітарних дисциплін навчально-наукового інституту цивільного захисту,
Національний університет цивільного захисту України,
м. Черкаси, Україна, <https://orcid.org/0000-0002-5289-0290>

Прийнято: 27.10.2025 | Опубліковано: 17.11.2025

***Анотація.** Актуальність дослідження зумовлена тим, що постправа, як соціально-філософський феномен, стає визначальною характеристикою*



сучасного інформаційного простору. Маніпулятивні практики, емоційне сприйняття та селективність інформації дедалі частіше витісняють раціональні критерії істинності, формуючи нові моделі суспільної комунікації. Це створює виклики для розвитку критичного мислення, збереження демократичних цінностей та забезпечення стабільності соціальних інститутів. **Мета** дослідження полягає у з'ясуванні сутності феномену постправди як категорії філософського аналізу та у визначенні її впливу на структуру сучасного інформаційного простору. Увагу зосереджено на виявленні ключових особливостей постправди, механізмів її поширення та наслідків для формування суспільних уявлень і практик. **Методи.** Використано міждисциплінарний підхід, що поєднує методи філософського аналізу, герменевтики, дискурсивного підходу, а також елементи соціально-комунікаційного аналізу. Це дало змогу інтегрувати різні наукові перспективи та здійснити комплексне осмислення явища постправди. **Результати.** Встановлено, що феномен постправди базується на домінуванні емоційних наративів над фактологічною точністю, що призводить до трансформації природи істини в публічному дискурсі. Виявлено, що ключовими інструментами поширення постправди є мас-медіа та цифрові комунікації, які створюють середовище для маніпуляцій, посилення інформаційних «бульбашок» та фрагментації суспільної свідомості. Показано, що в умовах постправди зростає роль індивідуального критичного мислення та здатності до рефлексії, тоді як суспільні інститути втрачають монополію на формування достовірного знання. Доведено, що постправа не лише спотворює інформаційну картину світу, але й формує нову епістемологічну парадигму, у якій істина набуває відносного та контекстуального характеру. **Висновки.** Аргументовано, що дослідження постправди як філософського феномену є необхідним для глибшого розуміння механізмів сучасної комунікації та їхнього впливу на суспільний розвиток. Показано, що подолання



негативних наслідків постправди можливе завдяки розвитку медіаграмотності, підвищенню ролі критичного мислення та формуванню відповідальної комунікаційної культури. Отримані результати можуть бути використані у подальших наукових дослідженнях, а також у практичних стратегіях інформаційної політики та освітніх програмах.

Ключові слова: комунікація, істина, маніпуляція, критичне мислення, емоційність, суспільна свідомість.

Post-truth as a philosophical phenomenon of the modern information space

Maksym Moskovskiy,

PhD Student, Department of Philosophy and Political Science,
Ivan Franko Zhytomyr State University,
Zhytomyr, Ukraine, <https://orcid.org/0009-0001-2270-95187>

Tetyana Suliatytska,

Candidate of Philosophical Sciences, Docent, Department of Political
Science and Philosophy, Kamianets-Podilskyi Ivan Ohienko National University,
Kamianets-Podilskyi, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0002-2100-5412>

Mykhailo Kharlamov,

Doctor of Historical Sciences, Professor, Professor of the Department of
Social and Humanitarian Disciplines, Educational and Scientific Institute of Civil
Protection, National University of Civil Protection of Ukraine,
Cherkasy, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0002-5289-0290>

Abstract. *The relevance of the study is determined by the fact that post-truth, as a socio-philosophical phenomenon, has become a defining characteristic of the*



*modern information space. Manipulative practices, emotional perception, and the selectivity of information increasingly replace rational criteria of truth, shaping new models of social communication. It creates challenges for the development of critical thinking, the preservation of democratic values, and the stability of social institutions. The **study aims** to clarify the essence of the post-truth phenomenon as a category of philosophical analysis and to define its impact on the contemporary information landscape. Particular attention is paid to identifying the key features of post-truth, the mechanisms of its dissemination, and its consequences for the formation of social perceptions and practices. **Methods.** The research applies an interdisciplinary approach that combines methods of philosophical analysis, hermeneutics, discourse analysis, and elements of socio-communication analysis. It enabled the integration of different scientific perspectives and provided a comprehensive understanding of the post-truth phenomenon. **Results.** It has been established that the phenomenon of post-truth is based on the dominance of emotional narratives over factual accuracy, leading to a transformation of the nature of truth in public discourse. The study reveals that the key instruments of post-truth dissemination are mass media and digital communications, which create an environment that facilitates manipulation, reinforces information “bubbles,” and fragments social consciousness. It is shown that under post-truth conditions, the role of individual criticality and reflective ability increases, while social institutions lose their monopoly on producing reliable knowledge. It is argued that post-truth not only distorts the informational picture of the world but also forms a new epistemological paradigm in which truth acquires a relative and contextual character. **Conclusions.** The study argues that examining post-truth as a philosophical phenomenon is essential for a deeper understanding of the mechanisms of modern communication and their impact on social development. It is demonstrated that overcoming the negative consequences of post-truth is possible through the development of media literacy, the strengthening of critical thinking,*



and the formation of a responsible communication culture. The results obtained can be used in further academic research as well as in practical strategies of information policy and educational programs.

Keywords: *communication, truth, manipulation, critical thinking, emotionality, social consciousness.*

Постановка проблеми. Сучасний інформаційний простір зазнає суттєвих трансформацій, ключовим феноменом яких є постправда. Вона створює умови для нових форм комунікації, соціальної взаємодії та поширення знань, проте водночас формує складне філософське та етичне поле. Проблема полягає в тому, що інформація дедалі частіше оцінюється не за критерієм фактичної достовірності, а через емоційні наративи та маніпулятивні практики. Це зумовлює поширення дезінформації, підрив довіри до соціальних інститутів, загострення суспільних конфліктів та фрагментацію колективної свідомості. Відсутність ефективних механізмів критичного осмислення інформації знижує рівень медіаграмотності, ускладнює демократичний дискурс і сприяє формуванню нової епістемологічної парадигми, у межах якої істина стає відносною та контекстуальною. Отже, дослідження постправди як філософського феномену сучасного інформаційного простору має важливе значення як у науковому, так і в практичному вимірі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Актуальність дослідження феномену постправди підтверджується значною кількістю наукових праць останніх років, у яких простежується різноманітність підходів до його осмислення. У сучасній гуманітаристиці постправда розглядається не лише як соціокультурне чи політичне явище, а й як філософський феномен, що змінює концепти істини, комунікації та свідомості.



У працях, присвячених інформаційному простору, особлива увага приділяється ролі цифрового середовища у формуванні нових моделей мислення та культури. Зокрема, В. Піщанська зазначає, що інтернет-простір функціонує не лише як джерело знань, а й як середовище продукування ілюзій та маніпуляцій [1]. Водночас Ю. Шабанова та С. Мечиков наголошують, що у культурному контексті постправда характеризується процесами міфологізації реальності, формуючи новий наратив метамодерну [2].

У філософсько-правовому дискурсі постправда дедалі частіше трактується як чинник, що впливає на функціонування суспільних інститутів. Р. Ванджурак звертає увагу на ризики, пов'язані з її впливом на судове тлумачення норм і правозастосування, що може порушувати стабільність правових систем [3]. Водночас, Т. Гайналь та співавтори аналізують чинники виникнення та поширення постправди, серед яких – розвиток цифрових технологій, комунікативна криза та трансформація політичних інститутів [4].

С. Мечиков порушує питання світоглядних передумов постправди, які поєднують елементи постмодернізму та метамодернізму [5]. М. Закіров акцентує увагу на зміні комунікаційних інструментів, що сприяють створенню альтернативної інформаційної реальності та впливають на масову свідомість [6].

Важливим є й культурно-антропологічний аспект проблематики. Т. Шоріна визначає постправду як девальвацію культури істини в умовах кризи демократії та домінування медіа-симулякрів [7]. Подібні тези розвиває А. Ляшук, яка аналізує нові комунікативні парадигми, у межах яких емоційність превалює над раціональністю [8].

У політичних і соціальних дослідженнях спостерігається зростання інтересу до ролі постправди в сучасних демократичних процесах. О. Туркова визначає її як важливий чинник політичної комунікації та дискурсивних



практик ХХІ століття [9], А. Верстин – як світоглядне явище, яке доцільно аналізувати крізь призму ідей західної філософії [10].

У сфері психології та соціології М. Требін і Т. Чернишова досліджують механізми впливу постправди на індивідуальну свідомість у новому інформаційному середовищі [11]. О. Свідерська та С. Була зосереджують увагу на популізмі як механізмі політичної маніпуляції в умовах постправди [12]. Я. Коркос аналізує соціокультурні витоки та причини цього явища, що дозволяє глибше зрозуміти його природу [13].

У міжнародному науковому контексті поняття постправди розглядається як відповідь на глобальні виклики. С. Wang досліджує зв'язок між поширенням «фейкових новин» і трансформацією політичної культури [14], а S. McGlinchey, L. S. F. Lin, Z. S. Balci, P. Vernon характеризують особливості функціонування глобальної політики в епоху постправди [15].

Таким чином, аналіз сучасної літератури засвідчує багатовимірність підходів до осмислення феномену постправди – від філософських і культурологічних до соціально-політичних та правових. Попри значну кількість наукових розвідок, недостатньо опрацьованими залишаються питання філософської інтерпретації постправди як універсального феномену інформаційної доби, зокрема її вплив на концепти істини та довіри в комунікації. Саме ці аспекти становлять наукову новизну цього дослідження.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Хоча феномен постправди вже привернув значну увагу дослідників, окремі його аспекти залишаються недостатньо вивченими. По-перше, бракує системного філософського осмислення цього явища в контексті сучасного інформаційного простору, де взаємодія емоцій, фактів та маніпуляцій формує нову реальність. По-друге, малодослідженими залишаються механізми впливу постправди на суспільну свідомість, зокрема на формування довіри до інституцій та легітимність демократичних процесів. По-третє, наявна прогалина у створенні



методологічних інструментів, що дозволяли б комплексно аналізувати постправду не лише як медіафеномен, а й як фундаментальну філософську категорію. Причиною цього є динамічний розвиток цифрових комунікацій, який суттєво випереджає темпи наукового осмислення. Саме ці невирішені питання становлять перспективний напрям подальших досліджень, оскільки від їхнього розв'язання залежить розуміння трансформації сучасної епістемології та визначення шляхів розвитку демократичного суспільства. У цій статті здійснено спробу частково заповнити вказану наукову прогалину.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є наукове обґрунтування постправди як філософського феномену сучасного інформаційного простору та визначення її впливу на суспільні процеси. Для досягнення цієї мети визначено такі завдання:

- розкрити сутність постправди як особливого способу осмислення та подання інформації у цифрову добу;
- проаналізувати вплив постправди на суспільну свідомість, довіру до інституцій та механізми формування колективної ідентичності;
- виявити філософські та епістемологічні виклики, які постають внаслідок поширення постправди;
- запропонувати методологічні підходи задля глибшого аналізу цього явища.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасна людина живе в умовах, коли інформаційний простір не дає можливості чітко відокремити достовірні факти від неправдивих повідомлень. Це спричиняє розгубленість і когнітивний дискомфорт у реципієнта. Водночас індивід може самостійно долучатися до процесу продукування постправди, використовуючи її задля досягнення власних цілей. Протягом останніх років поняття «постправда» стало одним із найуживаніших у гуманітарних та соціальних науках, оскільки



воно охоплює не лише філософські аспекти дослідження істини, а й аналіз трансформаційних процесів сучасного суспільства.

З одного боку, дискусії щодо феномена постправди включають гносеологічні, епістемологічні та методологічні аспекти понять істини (правди) та постправди, яку можна визначити як альтернативну версію реальності, де вирішальне значення має емоційний вплив, тоді як точність фактів відходить на другий план. З іншого боку, постправда впливає як на суспільство в цілому, так і на окрему людину, яка водночас є об'єктом інформаційного впливу та суб'єктом комунікаційного процесу. Внаслідок цього формується новий соціальний простір, у якому, як зазначають дослідники, «факти і правда опинилися під загрозою» [4, с. 16].

Феномен постправди, що став ключовим терміном сучасної соціально-філософської рефлексії, упродовж останніх десятиліть істотно вплинув на суспільне життя та комунікативні процеси. Його осмислення потребує міждисциплінарного підходу, однак принципове значення має саме філософський аналіз, оскільки постправда стосується фундаментальних питань епістемології, онтології, етики та соціальної філософії [10, с. 19].

Сьогодні поняття постправди набуло системного характеру в соціальних, гуманітарних та політичних дослідженнях через те, що відображає ситуації, у яких об'єктивні факти поступаються місцем емоціям, переконанням і маніпуляціям. Узагальнені ключові аспекти виникнення та розвитку феномена постправди в публічному та науковому дискурсі подано в таблиці 1.

Таблиця 1

Основні підходи до розуміння феномену постправди у науковому та публічному дискурсі

Автор / Джерело	Основні положення	Актуальність
Ю. Шабанова, С. Мечиков [2, с.149]	Постправда як форма колективного небажання приймати об'єктивну реальність	Акцентує на соціальних практиках, що знижують цінність істини
Оксфордський словник (Oxford English Dictionary) [16]	Наукове визначення постправди (2016): умови, коли факти менш значущі, ніж емоції та особисті переконання	Формалізує термін та виокремлює його ключові ознаки: ігнорування фактів, пріоритет емоційності
Р. В. Ванджурак [3], Т. О. Гайналь, І. В. Кучера, С. І. Білоус [4], В. Ю. Крикун [17]	Дослідження факторів виникнення та функціонування постправди в інформаційному, правовому та соціальному контекстах	Демонструє міждисциплінарний підхід до аналізу феномену
S. McGlinchey, L. S. F. Lin, Z. S. Balci, P. Vernon [15]	Взаємозв'язок постправди з політикою; мова як інструмент маніпуляції	Висвітлює політичний вимір постправди та її комунікативний потенціал
C. C. Wang [14]	Фейкові новини як складова феномену постправди	Підкреслює поширення дезінформації як ключового прояву постправди
М. Требін, Т. Чернишова [11]	Постправда як комунікативна ситуація, що використовується для пропаганди / контрпропаганди	Ілюструє прояви постправди у контексті сучасної російсько-української війни
Я. Коркос [13]	Перевага емоцій над фактами; аналіз інструментів впливу	Пояснює механізми впливу постправди на масову свідомість
О.Свідерська, С. Була [12]	Популізм як стратегія маніпуляції суспільною свідомістю; домінування емоцій над раціональними аргументами	Розкриває взаємозв'язок між популізмом і постправдою

Джерело: власна розробка авторів

Матеріали таблиці 1 свідчать, що постправда виникла як соціокультурне та політичне явище, яке набуває значущості в різних сферах: інформаційній, правовій, соціальній та політичній. Її ключовими характеристиками є переважання емоцій над фактами, поширення колективної віри в недостовірну інформацію та використання мовних стратегій для маніпуляції суспільною свідомістю. Аналіз наукових джерел показує, що феномен постправди має



багатокомпонентний характер і потребує міждисциплінарного вивчення, яке охоплює філософський, соціологічний і комунікаційний виміри. Водночас єдиного підходу до змістового наповнення поняття «постправа» та його узагальненого визначення наразі в науковому дискурсі немає. Сам термін перебуває на етапі становлення та потребує подальшого концептуального осмислення.

Постправа проявляється у різних сферах соціального життя – політиці, медицині, освіті, науці, релігії – щоразу демонструючи здатність впливати на суспільні настрої. Показовим прикладом стали «дискусії» та публічні акції противників вакцинації під час пандемії COVID-19 у 2020–2022 роках, які засвідчили, що питання імунопрофілактики протягом кількох десятиліть залишаються об'єктом маніпуляцій і спекуляцій. Подібні тенденції спостерігаються і в контексті сучасної освітньої парадигми та наукових розробок, які дедалі частіше стають об'єктом критичного переосмислення та суспільного скепсису. Це зумовлено поширенням ідеї про «смерть фаховості» та зростанням впливу тих, хто, завдяки відкритому доступу до інформаційних ресурсів, створює ілюзію власної компетентності. Водночас вільний доступ до інформації не ототожнюється з наявністю професійних знань, а свобода висловлювань потребує поєднання з відповідальністю.

Сучасна людина вже не лише реципієнт, а й активний учасник процесу формування інформаційного простору. Розвиток цифрових технологій та доступ до Інтернету забезпечили можливість кожному користувачеві створювати та поширювати інформаційний контент, орієнтований на широку аудиторію. У цьому контексті доцільно відзначити певну «демасовізацію» комунікації, адже функції традиційних ЗМІ дедалі частіше виконують колишні споживачі інформації. Водночас не можна говорити про повну втрату впливу мас-медіа: вони продовжують формувати масову свідомість, визначати інформаційні тренди та продукувати тригери для емоційної реакції.

Паралельно з цим аудиторія самостійно створює «новини», які завдяки соціальним мережам набувають вірусного поширення.

Саме в таких умовах інформаційного перенасичення, де «правда важить менше, ніж почуття», постправда проявляється як визначальний феномен сучасного інформаційного простору. Це явище актуалізує низку теоретичних і практичних викликів для наукової спільноти та суспільства загалом, зокрема щодо уточнення змісту та співвідношення понять «істина» і «правда». Зростає тенденція до ігнорування перевірених фактів на користь емоційно забарвлених суджень або маніпулятивних наративів, що зумовлює потребу в системному аналізі причин цього явища. Ідентифіковані чинники можна класифікувати за чотирма основними групами: теоретико-філософські, соціальні, техніко-технологічні та особистісні. Кожна з цих категорій має специфічні прояви та по-різному впливає на поведінку індивідів у сучасному інформаційному та соціальному середовищі (табл.2).

Таблиця 2

Фактори формування постправди та їхні прояви

Група факторів	Ключові ідеї	Типові прояви
Теоретико-філософські	Постмодерністське заперечення об'єктивної істини; скепсис щодо фактів; питання інтелектуальної відповідальності	Скептичне ставлення до фактів у публічних дискусіях; легітимізація маніпуляцій у політичній сфері; популяризація релятивізму
Соціальні	Зростання популізму, націоналізму; домінування емоційних чинників; вплив соціальної нерівності	Підтримка популістських рухів (наприклад, Brexit, кампанія Дональда Трампа); поширення пропаганди; легітимізація насильства та конфліктів
Особистісні	Суб'єктність індивіда; емоційна селекція інформації; когнітивні упередження	Створення «інформаційної бульбашки»; ефект ехокамери; ігнорування фактчекінгу; переоцінка власної думки
Техніко-технологічні	Цифровізація комунікації; доступність онлайн-платформ; автоматизація поширення контенту	Соціальні мережі як джерело новин; швидке поширення фейків; маніпулятивне використання мультимедійного контенту

Група факторів	Ключові ідеї	Типові прояви
Фейк і пропаганда	Фейкова інформація як інструмент впливу; пропаганда як засіб контролю над інтерпретацією фактів	Поширення маніпулятивних новин; дискредитація фактів; емоційний вплив на масову поведінку

Джерело: сформовано на основі [2]

Аналіз показує, що постправа є багатокомпонентним явищем, яке формується під впливом різних чинників. Теоретико-філософські концепти формують основу скепсису щодо істини як об'єктивної категорії. Соціальні фактори сприяють посиленню емоційного сприйняття інформації та поширенню популістських наративів. Особистісні чинники зумовлюють вибір індивідом інформації, що відповідає його емоційним або ідеологічним уподобанням. Техніко-технологічні – забезпечують високий рівень доступності, швидкість поширення інформації та можливість масового створення контенту, включно з фейковими повідомленнями. Синергія зазначених факторів посилює прояви постправи в суспільстві, формуючи середовище, у якому межа між фактом і суб'єктивною думкою стає розмитою, а маніпуляція інформацією перетворюється на ефективний інструмент впливу.

У контексті розмежування понять «істина» та «права» постправа втрачає зв'язок із класичними філософськими уявленнями про істину як об'єктивну категорію та наближається до прагматичного виміру знання. У центрі уваги опиняються питання: яку інформацію вважають суспільно значущою, які межі пізнання є прийнятними та хто має повноваження визначати ці межі. Ще Платон у діалозі «Держава» порушував проблему обмеженого доступу до істини, наголошуючи на розподілі між тими, хто володіє знанням, і тими, кому доступна лише часткова інформація, достатня для існування в межах створеної реальності. Такий підхід, що передбачає існування двох рівнів пізнання, знаходить своє відображення і в сучасному інформаційному середовищі. Споживач отримує адаптовану, спрощену версію



«правди», яка відповідає його очікуванням, рівню комфорту та ідеологічним орієнтирам, тоді як абсолютна істина відходить на периферію суспільного дискурсу.

У сучасну добу інформаційних технологій концепт «споживчої правди» трансформувався у феномен постправди, що допускає множинність інтерпретацій, але водночас позбавляє їх претензії на істинність. У межах прагматичного світогляду пошук абсолютної істини втрачає актуальність, оскільки порушує усталені уявлення та зону психологічного комфорту, натомість домінують спрощені пояснення та наративи, що відповідають інтересам політичної влади або ідеологічних груп. У цьому контексті фігура філософа-мудреця, яку Платон описував як провідника до істини, у сучасному політичному дискурсі часто трансформується в роль суб'єкта, що конструює вигідні ідеологічні наративи. Цифровізація комунікації лише посилила цей процес, сприяючи формуванню нової форми «правди» – постправди, яка вириває факти з об'єктивного контексту, репрезентує їх фрагментарно та використовує як інструмент впливу в ідеологічному та політичному середовищі. Таким чином, постправда стає ключовим механізмом соціально-політичних маніпуляцій.

Цей період породив так званий «дискурс заперечення» (Л. Макінтайр), у межах якого факти втрачають свою цінність через невинуватену довіру до маргіналізованих суджень [18]. Подібна ситуація стала можливою внаслідок дії комплексу факторів, що охоплюють як сферу продукування інформації, так особливості її сприйняття з боку споживачів (рис. 1).



Рис. 1. Фактори формування дискурсу заперечення в епоху постправди
Джерело: власна розробка авторів

Рисунок 1 ілюструє, що формування постправди є складним і багаторівневим процесом, зумовлений поєднанням когнітивних, емоційних та соціальних чинників. Усвідомлення цих механізмів дозволяє краще зрозуміти, чому індивіди часто ігнорують об'єктивні факти, надаючи перевагу власним переконанням чи упередженням. Ключову роль у цьому процесі відіграють: мотивовані судження, когнітивні викривлення та емоційна заангажованість. Візуалізація цих процесів підкреслює необхідність розвитку критичного мислення та саморефлексії як ключових інструментів протидії постправді в умовах цифрової комунікації.

Поряд із когнітивними та технологічними чинниками, поширення постправди супроводжується тривожною тенденцією до зниження рівня загальної освіченості та професійної компетентності серед представників сфер, відповідальних за формування інформаційного порядку денного – політиків, журналістів, науковців та експертів. Цю ситуацію ілюструє ефект



Даннінга-Крюгера, за якого низький рівень кваліфікації не дозволяє індивіду усвідомити власну некомпетентність, що у свою чергу, сприяє надмірній упевненості у хибних судженнях. До цього додається так званий «ефект віддачі», за якого спроба спростувати хибні уявлення або аргументувати позицію за допомогою фактів лише посилюють прихильність індивіда до початкових помилкових тверджень. У результаті формується інформаційне середовище, в якому фейкова (недостовірна) інформація не лише відтворюється, а й набуває додаткової підтримки з боку їхніх носіїв.

Таке зміщення акценту від істини до «зручної правди» становить серйозний виклик для сучасної філософії та епістемології. По-перше, воно актуалізує питання щодо можливості доступу до об'єктивної істини в умовах інформаційного перенасичення та комунікативних маніпуляцій. По-друге, виникає проблема визначення критеріїв істинності: як відмежувати знання від вірувань, факт від інтерпретації, а науку від псевдонауки. По-третє, феномен постправди ставить під сумнів класичні уявлення про роль раціональності в пізнавальному процесі, оскільки емоційні фактори та когнітивні упередження нерідко виявляються сильнішими за логічні аргументи.

Таким чином, у добу інформатизації відбувається процес поступового заміщення істини постправдою, яка набуває форм фейків та псевдонаративів. Це не лише соціально-комунікативне, а й світоглядне явище, що вимагає переосмислення філософських й епістемологічних засад пошуку істини. Постає принципове питання щодо здатності суспільства зберігати орієнтацію на істину як фундаментальну цінність, чи, навпаки, воно схильне задовольнятися інформаційними конструктами, що відповідають очікуванням і когнітивним зручностям.

Висновки. Проведене дослідження засвідчило, що постправда виступає багатокомпонентним феноменом сучасного інформаційного простору, який формується під впливом філософських, соціальних, особистісних і



технологічних чинників. Встановлено, що її виникнення та поширення зумовлені як когнітивними й емоційними особливостями індивідів, так і соціальними та техніко-технологічними умовами комунікації. Переважання емоцій над фактами, колективна віра в недостовірну інформацію та використання мови як інструменту маніпуляції створюють середовище, в якому класичні уявлення про істину поступаються місцем «зручним» наративам, що відповідають інтересам споживачів і продуцентів інформації.

Дослідження підтвердило, що постправа має глибокі філософські та епістемологічні наслідки. Цей феномен ставить під сумнів можливість доступу до об'єктивної правди, актуалізує проблему критеріїв істинності та змінює роль раціональності в процесі пізнання. Водночас постправа постає не лише як соціально-комунікативне, а й як світоглядне явище, що вимагає переосмислення фундаментальних засад філософії, етики та соціальної відповідальності в сучасному інформаційному середовищі.

Важливим результатом дослідження є виявлення міждисциплінарного характеру постправди, що зумовлює необхідність комплексного підходу до її аналізу. Такий підхід має поєднувати соціологічні, комунікаційні, психологічні та філософські перспективи. Водночас окремі аспекти феномену залишаються недостатньо вивченими, зокрема: механізми індивідуальної вибіркової сприйнятливості до інформації, вплив цифрових платформ на формування «інформаційних бульбашок», а також довгострокові наслідки постправди для культури пізнання.

Подальші дослідження доцільно спрямувати на розроблення методів критичного аналізу інформаційних потоків у цифровому середовищі й оцінювання впливу постправди на прийняття рішень у різних сферах суспільного життя, а також на виявлення ефективних стратегій протидії маніпуляціям та поширенню фейкової інформації.

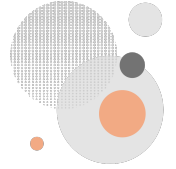


Список використаних джерел

1. Піщанська В. Інтернет-простір як середовище формування медіакультури особистості. *Fine Art and Culture Studies*. 2025. № 1. С. 399–407. DOI: <https://doi.org/10.32782/facs-2025-1-56>.
2. Шабанова Ю. О., Мечиков С. А. Феномен постправди в міфологічному просторі метамодерну. *Перспективи. Соціально-політичний журнал*. 2024. № 3. С. 148-157. DOI: <https://doi.org/10.24195/spj1561-1264.2024.3.18>.
3. Ванджурак Р. Вплив постправди на суддівський розсуд: минуле, сьогодення, майбутнє. *Філософські та методологічні проблеми права*. 2023. № 1 (25). С. 102–109. DOI: <https://doi.org/10.33270/01232502.102>.
4. Гайналь Т. О., Кучера І. В., Білоус С. І. Епоха постправди: фактори виникнення і виживання. *Актуальні проблеми філософії та соціології*. 2022. № 36. С. 15–20. DOI: <https://doi.org/10.32837/apfs.v0i36.1104>.
5. Мечиков С. Теоретичні передумови формування феномену постправди в світоглядному просторі метамодерну. *Вісник Дніпровської академії неперервної освіти*. 2023. Т. 2, № 2. С. 15-18. DOI: <https://doi.org/10.54891/2786-7013-2023-2-3>.
6. Закіров М. Комунікаційні інструменти конструювання реальності епохи постправди. *Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського*. 2023. № 69. С. 26-39. DOI: <https://doi.org/10.15407/np.69.026>.
7. Шоріна Т. Г. Постправда як реальність девальвованої культури в епоху кризи сучасної демократії. *Вісник Національного авіаційного університету*. 2020. Т. 31, № 1. С. 114-121. DOI: <https://doi.org/10.18372/2412-2157.31.14838>.



8. Ляшук А. М. Визначальні риси комунікативної парадигми постправди. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського*. 2021. Т. 32 (71), № 6 (2). С. 87-94. DOI: <https://doi.org/10.32838/2710-4656/2021.6-2/16>.
9. Туркова О. О. Концепт «пост-правди» у політологічних дослідженнях ХХІ ст. *Людина має право: соціально-гуманітарний дискурс у контексті реформаційних процесів в Україні: матеріали круглого столу* (м. Одеса, 17 лист. 2022 р.). Одеса. 2022. С. 102-105. URL: dspace.pdpu.edu.ua/bitstream/123456789/16985/1/SviRLYTskAIA.pdf#page=103 (дата звернення: 09.09.2025).
10. Верстин А. Епоха постправди у працях філософів ХХ–ХХІ століть: теоретико-філософський аналіз. *Humanities Studies*. 2025. № 23 (100). С. 17-25. DOI: <https://doi.org/10.32782/hst-2025-23-100-02>.
11. Требін М. П., Чернишова Т. О. Боротьба за свідомість людей в епоху постправди. *Вісник Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*. 2021. Т. 3, № 50. С. 153–171. DOI: <https://doi.org/10.21564/2663-5704.50.235224>.
12. Свідерська О. І., Була С. П. Популізм як стратегія політичної маніпуляції масовою людиною в епоху постправди. *Регіональні студії*. 2021. № 24. С. 18–23. DOI: <https://doi.org/10.32782/2663-6170/2021.24.2>.
13. Коркос Я. Епоха постправди в сучасному світі: Витоки та причини. *Слобожанський науковий вісник*. 2023. № 1. С. 23–31. DOI: <https://doi.org/10.32782/psyspu/2023.1.4>.
14. Wang C. C. Fake news and related concepts: definitions and recent research development. *Contemporary Management Research*. 2020. Vol. 16, № 3. P. 145–174. DOI: <https://doi.org/10.7903/cmr.20677>.
15. McGlinchey S., Lin L. S. F., Balci Z. S., Vernon P. Global politics in a post-truth age. *Bristol: E-International Relations*. 2022. 176 p. URL: <https://www.einternationalrelations.com/2022/05/global-politics-in-a-post-truth-age/>



https://researchoutput.csu.edu.au/ws/portalfiles/portal/543961614/527141040_peer_review.pdf (дата звернення: 09.09.2025).

16. Oxford Dictionary of English, 2016. URL: <https://en.oxforddictionaries.com/definition/posttruth> (дата звернення: 09.09.2025).

17. Крикун В. Ю. Постправда: сутність та перспективи. *Людинознавчі студії*. 2020. № 41. С. 213–227. DOI: <https://doi.org/10.24919/2522-4700.41.15>.

18. McIntyre L. C. How to talk to a science denier. Conversations with flat earthers, climate deniers, and others who defy reason. The MIT Press, 2022. 280 p. URL: <https://mitpress.mit.edu/9780262545051/how-to-talk-to-a-science-denier/> (дата звернення: 09.09.2025).